

Filosofija Vilniaus S. Batoro universitete

Vilniaus universiteto istorijos tyrinėjime sulaukta kruopštaus darbo. 1992 m. vasario 17 d. specializuotos tarybos posėdyje Alvydas Jokubaitis apgynė filosofijos mokslų daktaro disertaciją „Filosofijos mokslas Vilniaus S. Batoro universitete 1919–1939 metais“. Disertanto darbui vadovavo hab. dr. prof. R. Plečkaitis; oficialieji oponentai – hab. dr. prof. A. Šliogeris ir fil. m. dr. doc. J. Balčius; kolektyvinis oponentas – Vilniaus pedagoginio universiteto Filosofijos katedra.

Disertantas užsibrėžė tikslą ištirti pagrindines Vilniaus S. Batoro universiteto filosofinio gyvenimo formas, žymiausių filosofų kūrybą, pažymint savarankiško Vilniaus filosofinio gyvenimo formavimosi bei funkcionavimo tendencijas. Istorinio ir filosofinio tyrimo aspektų suderinimas yra šio darbo sėkmės laidas ir privalumas.

Pirmame disertacijos skyriuje – „Filosofijos mokslas Lenkijoje 1918–1939 m.“ – pateikiamas filosofijos mokslo Vilniaus S. Batoro universitete kontekstas, išskiriant tarpukario Lenkijoje dominavusią analitinę Lvovo-Varšuvos mokyklą. Teigiama, kad tarpukario Lenkijos filosofinio gyvenimo raidą lėmė išaugusi filosofijos mokslo institucionalizacija.

Antras skyrius – „Filosofijos mokslas kaip sudėtinė universitetinės mokyimo ir mokslo sistemos dalis“ – skirtas S. Batoro universiteto filosofinio gyvenimo istorinei rekonstrukcijai. Čia nagrinėjama filosofijos katedrų veikla, filosofijos studijų pobūdis, filosofijos mokslų daktaro disertacijų gynimas. Disertacijoje atkurtas filosofinio gyvenimo vaizdas liudija buvusį jį intensyvų. Įdomus jo momentas buvo akademinio filosofų būrelio veikla. Tačiau filosofinio gyvenimo centras buvusios humanitarinių mokslų fakulteto filosofijos katedros. Būtent šio fakulteto filosofų pažiūrų analizei skirtas trečias, pagrindinis disertacijos skyrius („Humanitarinių mokslų fakulteto filosofų pažiūros“).

Ilgiausiai dirbęs S. Batoro universitete ir labiausiai skatinęs „savarankiškos Vilniaus filosofinės terpės“ formavimosi procesą buvo T. Čežovskis. Jis ryškiausias Lvovo-Varšuvos mokyklos atstovas Vilniuje. H. Elzenbergas disertacijoje pristatomas kaip aksiologinės sistemos kūrėjas. Pirmą kartą disertacijoje analizuojamos B. Jasinovskio pažiūros. Disertantas pateikia naują, nuosaikesnį, V. Liutoslavskio neomesianizmo vertinimą. Analizuodamas sinkretišką M. Zdziechovskio kūrybą, autorius teigia filosofinį pesimizmą kaip pagrindinį filosofo postulatą. F. Konečnis pristatomas kaip civi-

lizacijų teorijoje kūrėjas; ši teorija buvo žinoma ir lietuvių filosofams S. Šalkauskiui ir A. Maceinai.

Išvadose disertantas teigia, kad svarbiausia 1919–1939 m. laikotarpio Vilniaus S. Batoro universiteto filosofinio gyvenimo išdava buvo akademinio filosofavimo atgimimas Vilniuje ir savarankiškos Vilniaus filosofinės terpės susidarymas.

Oficialieji oponentai ir kolektyvinis recenzentas pažymėjo atlikto darbo profesionalumą ir aktualumą. Diskusijoje dalyvavo ir daugiausia teigiamai disertaciją vertino prof. A. Griška (S. Batoro universiteto auklėtinis) ir prof. B. Genzelis.

A. Jankauskas